

El PSC aixeca el fort federal

JORDI PLAYARXIU

El primer secretari del PSC, Pere Navarro, ha recuperat el federalisme com a tercera via.

En una de les prestatgeries del despatx del secretari d'organització del PSC, Daniel Fernández, hi ha una novel·la –l'única lectura de lleure que es pot veure a la sala– amb tota la pinta d'un *best-seller*: *El fuerte*, de Bernard Cornwell, ambientat en la guerra de la Independència dels Estats Units. Segons Edhasa, editora de la versió castellana, es tracta d'una novel·la històrica de trama truculenta: “Un fort i un setge. Dues flotes enfrontades. Casagues roges i revolucionaris. El naixement d'una nació entre la sang i el dolor i la bogeria... Poques imatges militars són tan estremidores com la d'un fort assetjat que –contra tota lògica i costí el que costí– ha de resistir”.

Daniel Fernández és el principal teòric del federalisme del PSC. El 2010 va

Els socialistes de Catalunya reprenen la tercera via, el federalisme i la reforma de la Constitució, per no alinear-se amb la dreta més centralista ni amb els sobiranistes. Una tàctica arriscada quan l'eix nacional centra el debat electoral.

publicar, també amb Edhasa, *A favor d'Espanya i del catalanisme*, que ja era una ferma defensa del federalisme com a sistema més adient per a trobar una solució a l'encaix de Catalunya en Espanya, i per a evitar “trencaments”.

El federalisme, concretament l'asimètric, és un altre cop la basa del PSC per a evitar el centralisme hispanocèntric del PP i l'aposta de Mas per un referèndum

de l'autodeterminació. Seguint l'estela deixada per Pasqual Maragall, que pretenia forçar aquest federalisme asimètric amb el nou Estatut, i una llarga història de defensa d'aquest sistema forjada des de la transició, l'actual PSC el va tornar a proposar en la sessió final del debat de política general celebrada al Parlament fa dues setmanes. Però aquest cop amb una novetat: “El Parlament de

JORDI PLAN/ARXIU

Daniel Fernández, secretari d'organització del PSC: "Reformar la Constitució no és una utopia".

Catalunya –deia la proposta del PSC que no va sortir aprovada– proclama la necessitat d'impulsar la reforma de la Constitució per tal d'assolir un estat federal que garanteixi el màxim autogovern per a Catalunya, ens assegurui un tracte fiscal just i reconegui la nostra identitat i cultura nacionals en el marc de l'Estat espanyol i la Unió Europea, conscient que un sistema de sobirania compartides és la millor forma de gestionar les interdependències existents en l'economia globalitzada".

La reforma de la Constitució no s'havia plantejat abans seriosament. "El nou estatut –explica Daniel Fernández– no podia canviar la Constitució. El que estem proposant ara és un projecte més ambiciós. El nou Estatut –deixant de banda la sentència del TC– feia arribar l'autogovern al límit constitucional. El que plantejem ara és una altra cosa perquè el context és diferent. La crisi econòmica, vulguis que no, ha obert un debat que no és català: té a veure amb el sistema de representació, amb el paper

“No serà un camí fàcil, però el de la independència, tampoc, i serà de trencament”

del Parlament, el paper de la justícia. És a dir, convertim aquesta crisi econòmica i de model en una oportunitat per a millorar-lo i renovar-lo.”

Daniel Fernández creu que aquest nou context –que alguns consideren un obstacle per a aquesta reforma constitucional– obre portes: “És el moment de posar en pràctica això perquè hi ha una sèrie de factors que ho propicien: primer, la crisi econòmica ha sacsejat el conjunt de les institucions de l'estat; segon, s'ha obert un debat territorial –amb moltes diferències, però s'ha obert–; tercer, el PSOE ha avançat clarament, per boca del seu secretari general, per les vies d'obrir les portes a una reforma constitucional en aquest sentit federal; i quart, el PP s'està desgastant amb la crisi i, per tant, no podrà tornar a ser el fre total que va ser, per exemple, el 2005, quan vam parlar de reforma constitucional amb el govern Zapatero”.

Tots aquests elements, segons Fernández, “fan que una reforma constitucional no sigui una utopia: no serà demà passat, però hi ha un escenari en els propers anys que fa pensar que amb una reforma constitucional es pugui obrir seriosament un debat sobre el conjunt del sistema”.

És la tercera via del PSC. “L'estat de les autonomies –diu Fernández– té molts continguts federals, però, arribat aquest moment, enfront dels qui volen petrificar –la dreta espanyola– i els que aposten ja per solucions independentistes –com és CiU–, hi ha un tercer camí, que és el federal, que és el camí del gran espai central.”

La qüestió és quin model federal ofereix el PSC per a resoldre, d'una vegada per totes, l'encaix de Catalunya en Espanya. “El primer que ens hem de plantejar –diu Fernández– és quin és el mecanisme per a aconseguir això. Aquest camí implica la reforma de la Constitució. Els qui aposten per l'inde-

pendentisme no diuen quin mecanisme faran servir. Nosaltres sí que diem que el mecanisme és una reforma de la Constitució rellevant.”

La tasca per a assolir una Espanya federal té dues línies de treball, segons el secretari d'organització del PSC i cap de campanya d'aquest partit: “D'una banda, allò que té més a veure amb l'àmbit institucional: el Senat, per exemple, o el mateix model de finançament, que pot estar constitucionalitzat. La Constitució podria ser l'espai en el qual ens poséssim d'acord amb un model de finançament on cap comunitat autònoma no tingués privilegis respecte a una altra. I més enllà de l'àmbit institucional, la Constitució, i no sols la constitució, ha de recollir el debat de la pluralitat cultural, lingüística i nacional del país.”

La proposta del PSC encara no és un model, és una oferta de diàleg: “Ara no tenim, ni és massa útil tenir, un disseny complet d'un nou text constitucional. El que diem és que tenim un camí i que hem de reformar la Constitució”.

Constitucionalitzar el pacte fiscal vol dir fixar-lo en la Carta Magna, no poder reformar-lo (si no es reforma la Constitució), posar fi a allò del peix al cove: “El sistema –explica a grans trets Fernández– hauria d'assegurar uns resultats similars per a tots, que ara mateix no existeixen. Ara hi ha comunitats que reben en despesa *per capita*, per habitant, molts més diners que altres. Què voldria jo? Que sistemes diferents donin el mateix resultat. Nosaltres fem proposta de pacte fiscal des de Catalunya perquè pensem que és justa –i que podria ser positiva per al conjunt de l'estat. En el cas que aquest model es constitucionalitzés, hauria de garantir que posi fi a una realitat que no és acceptable: que alguns territoris rebin 20 o 30 per cent més de despesa *per capita* que d'altres. Això ho hem de parlar en el procés de reforma constitucional”.

La asimetria hauria de continuar sent una de les noves marques de la nova estructura federal. “Hi ha molts tipus d'asimetria. L'Espanya de les autonomies és asimètrica. Naturalment, el federalisme que proposem manté aquest tipus d'asimetria, però aquesta asimetria ha de ser pactada.” Fernández ho il·lustra amb un cas concret:

“Poso un exemple que no és nostre. Hi ha un debat en el conjunt de l'estat a favor que la diferenciació entre nacionalitats i regions torni a tenir un sentit. Nacionalitats no és més que una altra manera de dir nacions. Si la diferenciació entre nacionalitats i regions ha de tenir un sentit que l'estat de les autonomies ha difuminat, parlem-ne. Fins i tot en algunes comunitats governades pel PP hi ha el debat de rebaixar competències. Potser aquesta diferenciació que estava en l'origen de la constitució –i que després el desenvolupament de les autonomies no ha contemplat– és ara una diferenciació que cal aprofitar. Potser és cert que és útil en la línia de la asimetria”.

La representació europea s'hauria de permetre, a través de l'estat i gràcies a la reformada Constitució: “Amb el govern Zapatero es va aconseguir un petit canvi perquè els representants de les comunitats autònomes poguessin participar en debats d'alt nivell si eren qüestions que els afectaven competències. És possible avançar en aquest sentit –afegeix Fernández–, perquè a la UE hi ha un debat sobre si les regions que tenen capacitat legislativa poden tenir un estatus més rellevant dins de la unió: en la mesura que les comunitats autònomes espanyoles tenen capacitat legislativa, aquí hi hauria un camí a recórrer”.

Però la representació a l'exterior seria cosa de l'estat: “La representació internacional és competència de l'estat: l'estat de Baviera o el de Massachusetts no tenen representació internacional però això no vol dir que la Constitució mateixa no tingui mecanismes pels quals les comunitats autònomes tinguin un paper decisor i participin en la definició del conjunt de la política internacional europea”.

En una hipotètica negociació estatal d'una reforma constitucional el PSC necessitarà, sí o sí, el suport dels seus

“La representació internacional és competència de l'estat. Baviera no en té”

socis, el PSOE. El secretari general del partit, Alfredo Pérez Rubalcaba, s'ha manifestat en el mateix sentit de reformar la Constitució cap a l'estat federal. Per a Fernández això és molt: “En el PSOE sempre hem debatut sobre federalisme i hi ha hagut companys més sensibles i companys que no ho eren tant. És un debat permanent. És molt rellevant l'acostament de Rubalcaba, de González, del president de la Junta d'Andalusia al federalisme. S'ha obert un debat dins del PSOE i pot ser útil per a l'encaix de Catalunya en el conjunt d'Espanya, però aquest debat encara va més enllà: ha de ser un debat útil per a posar al dia les altres autonomies. El PSOE ha iniciat un camí molt interessant que volem compartir amb ells”.

Però les experiències pretèrites –Estatut del 2006 i pacte fiscal– no semblen un bon precedent per al futur d'aquesta negociació. “Hi ha el risc d'ensopegar com amb l'Estatut i el pacte fiscal –reconeix Fernández–, però ara hi ha un escenari nou per a la crisi econòmica, que té a veure amb un nou posicionament del socialisme espanyol; que té a veure amb el PP, que no estarà en condicions de fer el paper que va fer.”

Fernández creu que la tercera via del PSC és més segura, per llarga que sigui: “No serà un camí fàcil, però el de la independència tampoc no és fàcil i, a més, serà un camí de trencament. Nosaltres no enganyarem. El camí de la reforma constitucional no és fàcil, però intenta canviar les coses –“avançar sense trencar”, que diem nosaltres– a través del diàleg i l'acord. Si aquest camí acaba en un fracàs, estarem en un nou escenari, però creiem que aquest camí s'ha de recórrer. I és un camí que ens porta pels carrils constitucionals mentre que l'altre, com també ha dit Artur Mas, ens portarà per terrenys ignots”.

El PSC ha començat a asfaltar la tercera via, a aixecar el fort federalista que el separa, el singularitza, el diferencia de la dreta espanyola, a un costat, i dels sobiranistes i independentistes, a l'altre. Les eleccions diran si ha estat un refugi atractiu per a molts o la majoria ha optat per la lluita en camp obert.

Àlex Milian